

เขตการใช้ที่ดิน

ตำบลหนองทรายขาว

อำเภอบ้านหมี่

จังหวัดลพบุรี

เอกสารวิชาการเลขที่ 4(0609)/03/53 สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปทุมธานี
กันยายน 2553 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	I
สารบัญตาราง	III
สารบัญรูป	VI
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 สถานที่ ระยะเวลา และผู้ดำเนินการ	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินการ	1-2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-2
บทที่ 2 สภาพทั่วไปของพื้นที่	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.3 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.4 สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกร	2-6
2.5 สภาพเศรษฐกิจ	2-6
บทที่ 3 สถานภาพทรัพยากร	3-1
3.1 ทรัพยากรที่ดิน และการใช้ที่ดิน	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-5
3.3 ทรัพยากรป่าไม้	3-5
3.4 สภาพการใช้ที่ดิน	3-5
บทที่ 4 การประเมินคุณภาพที่ดิน	4-1
4.1 คุณภาพที่ดินที่นำมาประเมิน	4-1
4.2 การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดิน	4-2
บทที่ 5 ศักยภาพของพื้นที่ ปัญหา ความต้องการและทัศนคติของเกษตรกร	5-1
5.1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน	5-1
5.2 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร	5-6

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 ศักยภาพของพื้นที่	5-8
5.4 ข้อเสนอ/กลยุทธ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา	5-14
บทที่ 6 เขตการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-1
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดลพบุรี (ปี พ.ศ. 2543-2552)	2-5
ตารางที่ 3-1 สมบัติทางกายภาพและเคมีของดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	3-4
ตารางที่ 3-2 สภาพการใช้ที่ดินตามประเภทต่างๆ ในปัจจุบันตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	3-6
ตารางที่ 4-1 ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อยของที่ดินตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	4-4
ตารางที่ 4-2 ชั้นความเหมาะสมสูง (S1) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	4-5
ตารางที่ 4-3 ชั้นความเหมาะสมปานกลาง (S2) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	4-6
ตารางที่ 5-1 ทักษณคดีด้านการใช้ที่ดินและการพัฒนาที่ดินของเกษตรกร ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	5-2
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	6-11

สารบัญรูป

	หน้า	
รูปที่ 2-1	แผนที่ขอบเขตการปกครองตำบลหนองทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	2-2
รูปที่ 2-2	สมุดของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลพบุรี พ.ศ. 2543-2552	2-5
รูปที่ 3-1	แผนที่สถานภาพทรัพยากรที่ดิน/หน่วยที่ดินตำบลหนองทรายขาว อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	3-3
รูปที่ 3-2	สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	3-6
รูปที่ 3-3	แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	3-7
รูปที่ 5-1	ปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตร	5-7
รูปที่ 5-2	ปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ	5-7
รูปที่ 5-3	ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากทางราชการ	5-8
รูปที่ 6-1	แผนที่เขตการใช้ที่ดินตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	6-12

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้นำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยขาดการจัดการอย่างมีระบบเป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และกิจการบริการอื่นๆ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปอย่างฟุ่มเฟือย โดยขาดการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมเป็นเหตุให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นการทำลายแหล่งต้นน้ำลำธารโดยตรงจนก่อให้เกิดความไม่สมดุลตามธรรมชาติ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะน้ำท่วม ภัยแล้งหรือแผ่นดินถล่มและยังส่งผลให้เกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทรัพยากรดินและทรัพยากรน้ำอย่างรุนแรงอันก่อให้เกิดผลเสียหายต่อความเป็นอยู่ของประชากรและระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้นกรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดินจึงได้จัดทำเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาจากข้อมูลสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน แนวนโยบายด้านการเกษตรของรัฐและท้องถิ่นในระดับต่างๆ นำมาวิเคราะห์กำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล แล้วนำเสนอผลรายงานประกอบแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000 พร้อมข้อเสนอแนะด้านการจัดการที่ดิน

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 กำหนดเขตการใช้ที่ดินทางการเกษตร พร้อมทั้งจัดทำแผนที่และรายงานเพื่อเสนอแนะแนวทางการใช้ที่ดิน เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบล

1.2.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

1.3 สถานที่ ระยะเวลา และผู้ดำเนินงาน

1.3.1 สถานที่ดำเนินงาน พื้นที่ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

1.3.2 ระยะเวลาดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2552 – 30 กันยายน 2553

1.3.3 ผู้ดำเนินงาน กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพ จากฐานข้อมูลแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000 อาทิ ข้อมูลดินและสภาพการใช้ที่ดิน พร้อมทั้งข้อมูล ด้านป่าไม้ตามกฎหมาย ชลประทาน ปฎิรูปที่ดินและ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ เป็นต้น ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการประเมินความเหมาะสมของที่ดินด้านการเกษตร

1.4.2 ศึกษาวิเคราะห์ด้านนโยบายการใช้ที่ดินทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

1.4.3 นำเสนอขั้นตอนการดำเนินงานและรูปแบบของการกำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล ให้กับส่วนราชการในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงเกษตรกรและหมอดินอาสาในพื้นที่พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงข้อมูลให้มีความสมบูรณ์

1.4.4 สสำรวจทัศนคติ ปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการพัฒนาด้านเกษตรกรรม โดยนำมาประมวลผลร่วมกับข้อมูลในข้อ 1.4.1

1.4.5 กำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล พร้อมข้อเสนอแนะด้านการจัดการทรัพยากรในพื้นที่

1.4.6 จัดทำรายงานเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล พร้อมข้อเสนอแนะ ประกอบกับแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติระดับตำบลอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงแนวนโยบายของรัฐในระดับต่างๆ

1.5.2 เขตการใช้ที่ดินระดับตำบล สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพิจารณากำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านเกษตรกรรมระดับตำบล เพื่อเพิ่มผลผลิต และการใช้ทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของพื้นที่

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้ง

ตำบลหนองทรายขาว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี (รูปที่ 2-1)

อาณาเขต

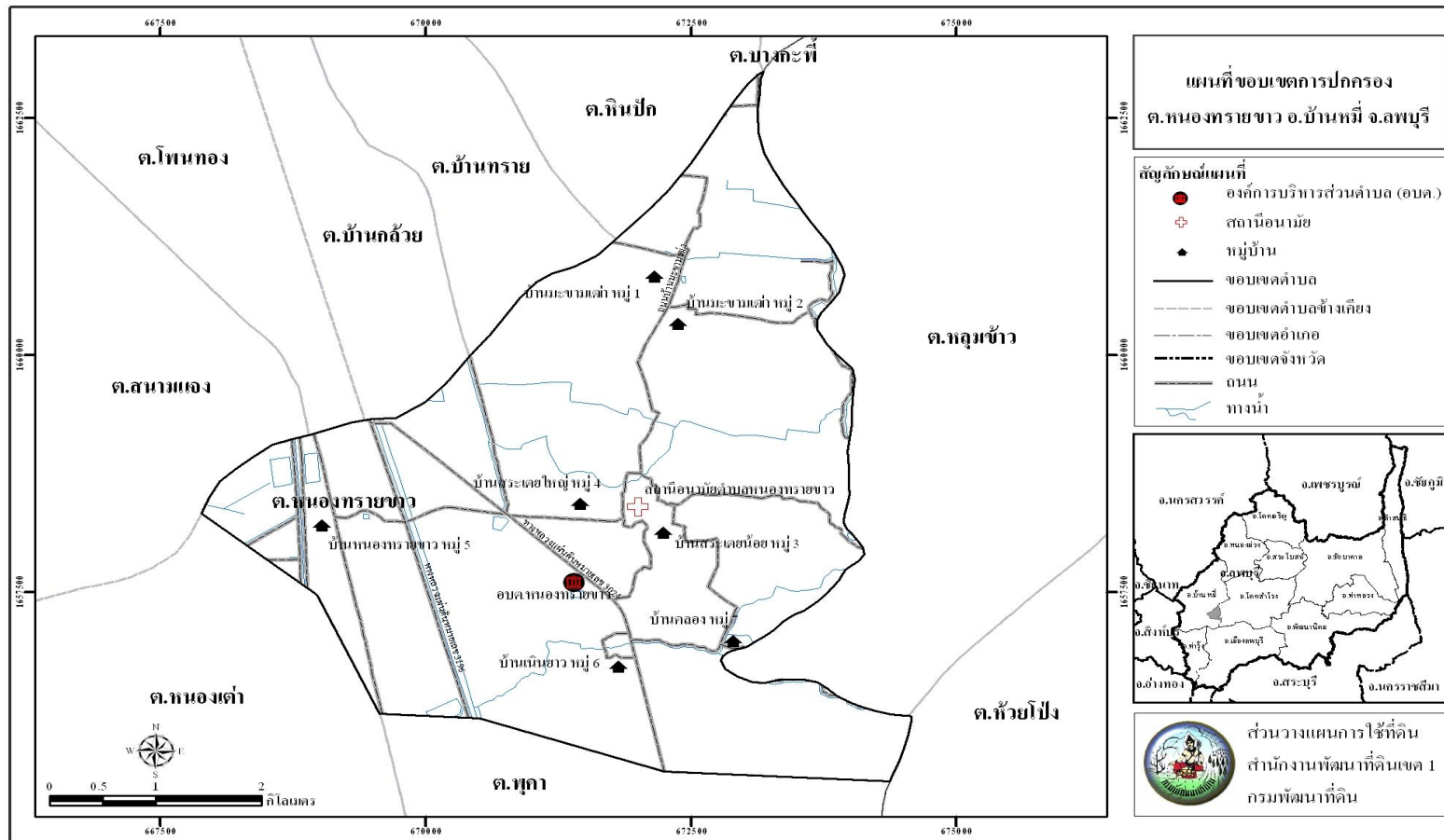
- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลพุกา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหลุมข้าว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบ้านทราย, ตำบลบ้านกล้วย, ตำบลโพนทองและ ตำบลสนามแจง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ตำบลหนองทรายขาว มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 14,084 ไร่ หรือประมาณ 22,534 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านมะขามเต่า	หมู่ที่ 5 บ้านหนองทรายขาว
หมู่ที่ 2 บ้านมะขามเต่า	หมู่ที่ 6 บ้านเนินยาว
หมู่ที่ 3 บ้านสระเตยน้อย	หมู่ที่ 7 บ้านคลอง
หมู่ที่ 4 บ้านสระเตยใหญ่	

2.2 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบเรียบ พื้นที่ที่มีความลาดเทเล็กน้อยจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ มีคลองโพนทองและคลองโพธิ์ทองเป็นระบบทางน้ำหลักของตำบล นอกจากนี้ยังมีระบบคลองส่งน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาช่องแคบครอบคลุมทางด้านทิศตะวันตกของตำบล ความสูงของพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 14-16 เมตร เหนือระดับทะเลปานกลาง

รูปที่ 2-1 แผนที่เขตการปกครอง ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดสุพรรณบุรี

ที่มา : กรมการปกครอง 2548

2.3 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบร้อนชื้นสลับแล้ง (tropical wet and dry climate) ตามการจำแนกภูมิอากาศตามแบบของ KOPPEN (KOPPEN's classification) ในเขตนี้จะมีฤดูฝนและฤดูแล้งแตกต่างกันอย่างชัดเจนสามารถแบ่งได้ 3 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่ม ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน โดยฤดูนี้จะมีมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมชื้นพัดปกคลุม ทำให้ฝนตกแพร่กระจายตามร่องมรสุมประกอบกับร่องความกดอากาศต่ำ(depression) พาดผ่านทางทิศตะวันออกทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกชุก โดยเฉพาะในเดือนกันยายนอากาศจะชุ่มชื้น ส่วนฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนตุลาคมถึงมกราคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อากาศจะหนาวเย็นสลับกับอากาศร้อน

จากสถิติภูมิอากาศของสถานีอุตุนิยมวิทยาในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2543-2552) จังหวัดลพบุรี (ตารางที่ 1) สามารถสรุปได้ดังนี้(ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

2.3.1 ปริมาณน้ำฝน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,095.70 มิลลิเมตร เดือนที่มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยสูงสุด คือ เดือนกันยายน มีปริมาณฝนเฉลี่ย 253.80 มิลลิเมตร เดือนที่มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เดือนกุมภาพันธ์ มีปริมาณฝนเฉลี่ย 6.50 มิลลิเมตร ลักษณะการตกของฝนพบว่าฝนจะเริ่มตกมากขึ้นประมาณเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนมิถุนายนและเกิดฝนทิ้งช่วงระหว่างปลายเดือนมิถุนายนถึงต้นเดือนสิงหาคม และจะตกมากที่สุดในเดือนกันยายน จากนั้นปริมาณฝนจะค่อยๆ ลดลงจนถึงเดือนพฤศจิกายน

2.3.2 อุณหภูมิ มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28.50 องศาเซลเซียส เดือนเมษายน มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 38.1 องศาเซลเซียส และเดือนมกราคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 16.70 องศาเซลเซียส

2.3.3 ความชื้นสัมพัทธ์ ปริมาณความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี 71 เปอร์เซ็นต์ โดยที่เดือนกันยายนมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุด 80 เปอร์เซ็นต์ และเดือนธันวาคมมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุด ประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์

2.3.4 การวิเคราะห์ช่วงฤดูเพาะปลูก เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการระเหยน้ำของพืชรายเดือนเฉลี่ย (Evapotranspiration : ETo) ซึ่งคำนวณได้ด้วยโปรแกรม Cropwat (Version 8.0) เมื่อนำมาสร้างกราฟเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช โดยพิจารณาจากระยะเวลาช่วงที่เส้นปริมาณน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ของค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำ(0.5 ETo) ซึ่ง

สามารถนำมาหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืชของ ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ได้ดังนี้

1.) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก จะอยู่ในช่วงกลางเดือนพฤษภาคม (ปริมาณน้ำฝนสูงกว่าครึ่งหนึ่งของศักยภาพการคายระเหยน้ำ) จนกระทั่งถึงกลางเดือนตุลาคม (ปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของศักยภาพการคายระเหยน้ำ) และช่วงที่มีน้ำมากเกินพอต่อความต้องการของพืชจะมี 2 ช่วงด้วยกัน คือ ช่วงกลางเดือนพฤษภาคม ถึงปลายเดือนมิถุนายน และช่วงต้นเดือนสิงหาคมถึงปลายเดือนตุลาคม (ปริมาณน้ำฝนสูงกว่าศักยภาพการคายระเหยน้ำ)

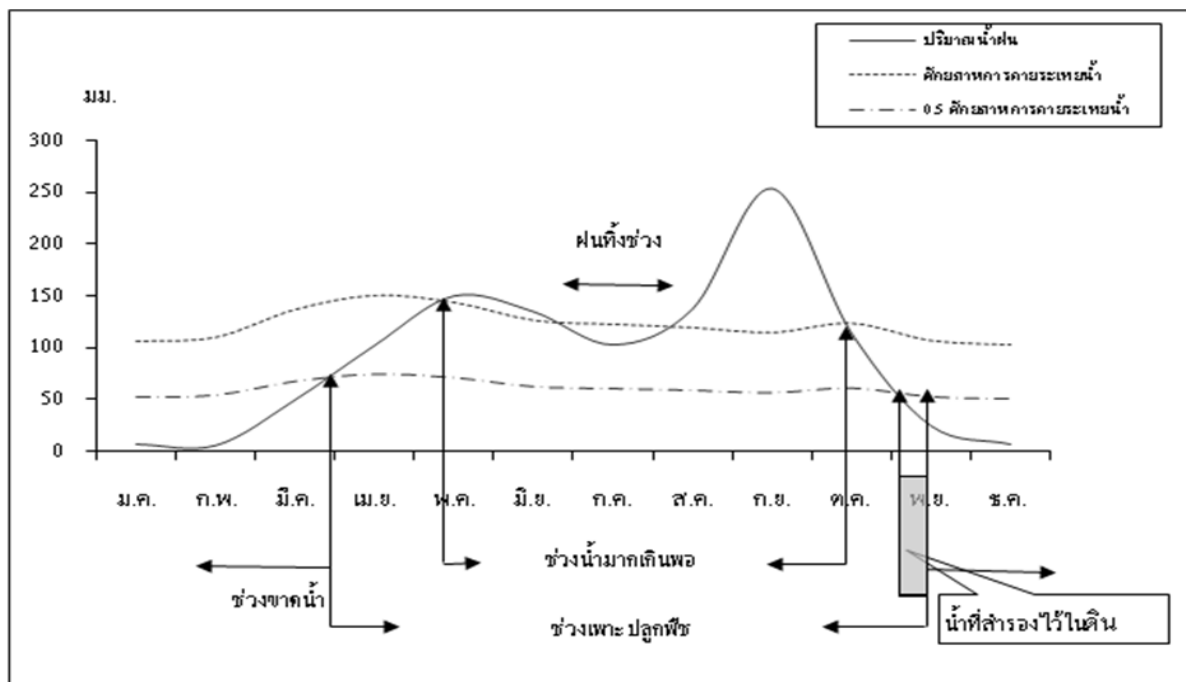
2.) ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งจะมีปริมาณน้ำฝนและการกระจายน้อยหรือไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช ซึ่งจะอยู่ในช่วงต้นเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนพฤษภาคมของทุกปี

ตารางที่ 1 สถิติข้อมูลภูมิอากาศ จังหวัดลพบุรี

เดือน	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	ปริมาณฝนที่เป็นประโยชน์(มม.)	อุณหภูมิสูงสุด(°ซ)	อุณหภูมิต่ำสุด(°ซ)	ความยาวนานแสงแดด (ชม./วัน)	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ความเร็วลม (กม./วัน)	การคายระเหยน้ำ(มม.)*
ม.ค.	7.70	7.6	35.2	16.7	8.5	63	27	106.33
ก.พ.	6.50	6.5	36.3	19	8.6	65	24	110.32
มี.ค.	50.50	46.5	37.4	20.9	8.2	68	25	137.02
เม.ย.	102.90	86	38.1	23.1	8.7	71	32	150.6
พ.ค.	150.40	114.2	37	23.3	7.4	76	30	143.84
มิ.ย.	135.20	106	35.7	23.4	6.4	77	29	126.6
ก.ค.	103.40	86.3	35.6	23.2	5.5	77	30	122.76
ส.ค.	138.00	107.5	35.6	23.2	5.2	77	26	119.66
ก.ย.	253.80	150.4	35.6	22.8	5.5	80	25	114.9
ต.ค.	114.40	93.5	35	22.4	7.3	76	26	123.69
พ.ย.	25.30	24.2	34.6	18.3	8.3	65	25	107.1
ธ.ค.	7.60	7.5	34.7	17.1	8.5	60	29	102.92
รวม	1,095.7	836.20	-	-	-	-	-	-
เฉลี่ย	-	-	35.9	21.1	7.3	71	27	122.145

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดลพบุรี กรมอุตุนิยมวิทยา (2551)

หมายเหตุ : *ใช้ค่าเฉลี่ย 30 ปี พ.ศ.2514-2551

รูปที่ 2 สมดุลของน้ำในดินเพื่อการเกษตร จังหวัดลพบุรี

2.4 สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกร

สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกรตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ ได้จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน (กรมการปกครอง) ผลการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ) แผนพัฒนาการเกษตรตำบล (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองทรายขาว) และแผนพัฒนาสามปี (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองทรายขาว) เป็นต้น ได้ผลการศึกษาดังนี้

2.4.1 สภาพทางสังคม

ตำบลหนองทรายขาว มีพื้นที่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทรายขาวเต็มทั้งหมู่บ้าน 7 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,961 คน เป็นชาย 900 คนและเป็นหญิง 1,061 คน จำนวนบ้าน 956 หลังคาเรือน จำนวนประชากรเฉลี่ย 3 คนต่อหลังคาเรือน (รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน กรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2552) ความหนาแน่น 87.03 คนต่อตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีการทำบุญตามพระพุทธศาสนาในเดือนต่างๆ ที่สืบสานต่อเนื่องกันมา มีความเป็นอยู่แบบเครือญาติผูกพันและพึ่งพาอาศัยกันให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์ ผู้อาวุโสและผู้นำชุมชน

2.4.2 การรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร

สถาบันเกษตรกร มีการรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในตำบลหนองทรายขาว มีการรวมกลุ่มหลายรูปแบบ ได้แก่ กลุ่มข้าวซ้อมมือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร(ทำน้ำปลา)

2.5 สภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของตำบลหนองทรายขาว ได้จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับหัวข้อ 2.4 ได้ผลการศึกษาดังนี้

2.5.1 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 80.00 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 30.00 ไร่ต่อครัวเรือนและมีแรงงานภาคเกษตรเฉลี่ย 3 คนต่อครัวเรือน อาชีพรองลงมาเป็นการค้าขาย รับจ้าง รับราชการและอื่นๆ การถือครองที่ดิน ส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองและบางส่วนเช่าที่ดินทำกินเพิ่ม โดยมีเอกสิทธิ์ที่ดินเป็น โฉนด นส.3

2.5.2 การผลิตทางการเกษตร

พืช เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ ข้าว

- ผลผลิตข้าวนาปี ปีการผลิต 2552/53 เฉลี่ย 800 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิตข้าวนาปรัง ปีการผลิต 2552/53 เฉลี่ย 900 กิโลกรัมต่อไร่

ปศุสัตว์ จากข้อมูลของปศุสัตว์จังหวัดลพบุรี (ปี 2552) มีเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อเสริมรายได้ในครัวเรือน เช่น โคเนื้อ เป็ดและไก่พันธุ์

2.5.3 ต้นทุนการผลิต

ข้าวนาปี ต้นทุนการผลิต 3,500 บาทต่อไร่ ราคาผลผลิต 10.00 บาทต่อกิโลกรัม

ข้าวนาปรัง ต้นทุนการผลิต 3,500 บาทต่อไร่ ราคาผลผลิต 11.00 บาทต่อกิโลกรัม

2.5.4 การอุตสาหกรรม

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลพบุรีรายงานว่า พ.ศ. 2552 มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภท 2 และ 3 ตั้งอยู่ในตำบลทั้งสิ้น 4 โรง จำแนกได้ดังนี้ โรงผสมอาหารสำเร็จรูปสำหรับเลี้ยงสัตว์ 1 แห่ง โรงฟักไข่ 1 แห่ง โรงไม้ บดย่อยแคลเซียม 1 แห่ง โรงรับซ่อม ท่อไอเสียรถยนต์ 1 แห่ง

2.5.5 รายได้ รายจ่ายและแหล่งสินเชื่อ

รายได้ จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี 2552 (จปฐ.) โดยเฉลี่ยร้อยละ 70.00 ของครัวเรือนทั้งหมด มีคนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 23,000 บาทต่อคนต่อปี

แหล่งสินเชื่อ เกษตรกรใช้บริการสินเชื่อจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) สหกรณ์การเกษตร กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารพาณิชย์และเอกชน เป็นต้น

2.5.6 โครงสร้างพื้นฐาน

1) สาธารณูปโภค ได้แก่

- (1) ไฟฟ้า มีไฟฟ้าใช้เกือบครบทุกหมู่บ้าน
- (2) ประปา มีประปาทุกหมู่บ้าน
- (3) การโทรคมนาคม มีโทรศัพท์สาธารณะ 11 แห่ง

2) สถานบริการสาธารณะและสถานที่ราชการ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 1 แห่ง ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน 1 แห่ง สถานีอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง และวัด 6 แห่ง

บทที่ 3

สถานภาพทรัพยากร

3.1 ทรัพยากรที่ดินและการใช้ที่ดิน

3.1.1 สถานภาพของทรัพยากรที่ดินในปัจจุบัน

จากการศึกษาสถานภาพของทรัพยากรที่ดินในปัจจุบันที่ใช้ในการเกษตรของตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี อาศัยจากการรายงานสำรวจดินเพื่อการเกษตรแบบค่อนข้างละเอียด มาตรฐาน 1:25,000 ของจังหวัดลพบุรี โดยสำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน จัดทำลักษณะและสมบัติทางกายภาพและเคมีที่สำคัญ เช่น เนื้อดิน การระบายน้ำของดิน ปฏิกิริยาดิน เป็นต้น เพื่อแสดงให้เห็นคุณภาพที่ดินและนำไปใช้ในการจัดความเหมาะสมของที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจต่อไป ดังแสดงในรูปที่ 3.1 และตารางที่ 3.1 ซึ่งสามารถบรรยายพอสังเขปได้ดังนี้

1) กลุ่มดินเหนียวสีดำน้อยมาก (กลุ่มชุดดินที่ 1) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า ในบริเวณเทือกเขาหินปูนหรือหินภูเขาไฟ พบบริเวณสภาพพื้นที่ราบลุ่มหรือราบเรียบ มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว ทำให้มักมีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึก มีเนื้อดินเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวจัดสีเทาถึงดำตลอดชั้นดิน หน้าดินหนาสีดำน้อยมาก พบรอยแตกกระแหงกว้างและลึกในฤดูแล้ง ดินบน สีดำหนา มีจุดประสีน้ำตาลและสีเหลือง ดินล่างมีสีเทาแก่ มีจุดประสีน้ำตาล สีเหลือง และอาจพบจุดประสีแดงปะปนตลอดชั้นดิน มักพบเม็ดปูนปะปนในดินชั้นล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงสูง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 6.5-8.0 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ทำนา ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 1 ที่มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 9,569 ไร่ หรือร้อยละ 67.94 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินเหนียวจัด โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็ง

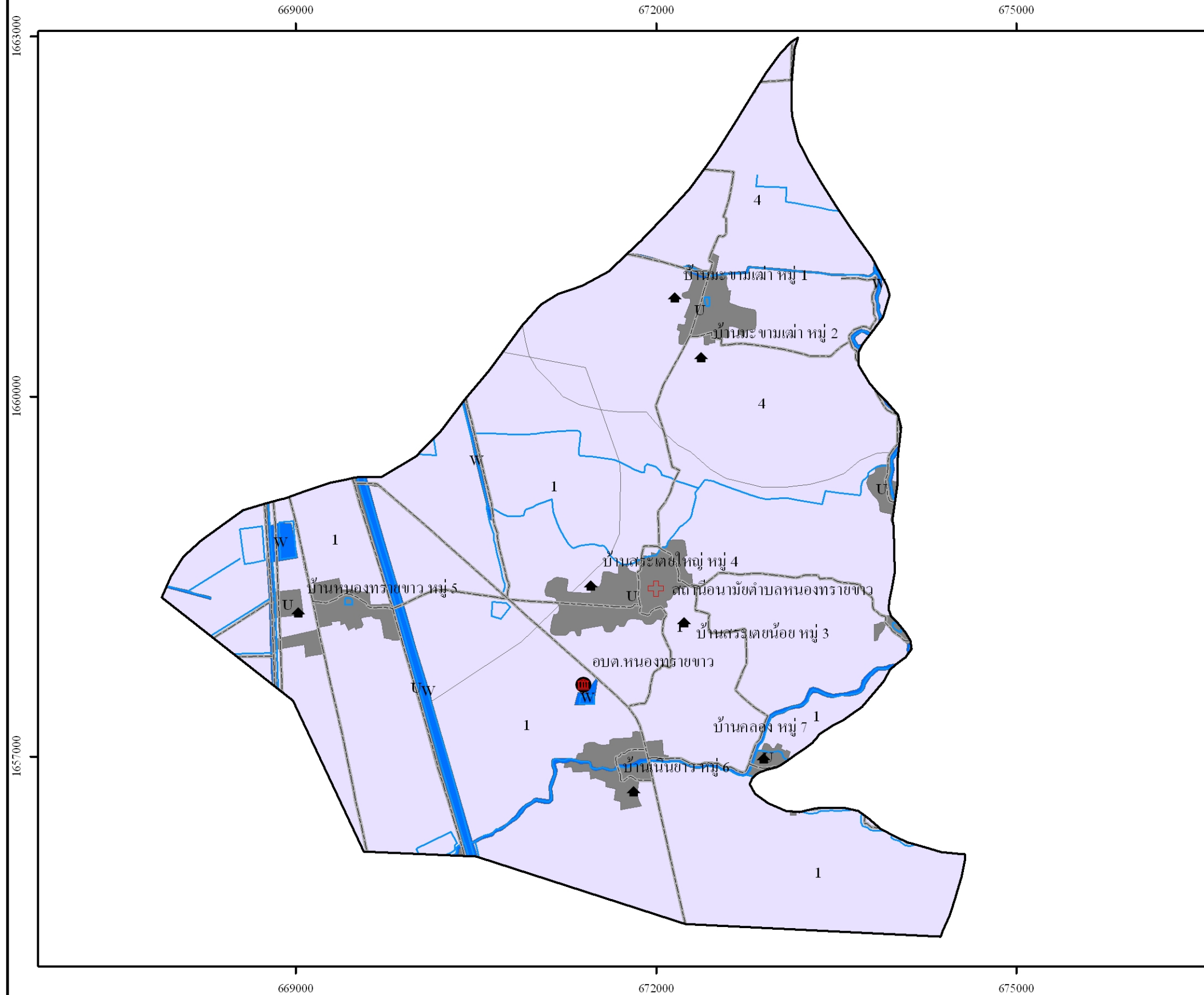
แตกกระแหงกว้างและลึก ดินเปียกเหนียวมาก ทำให้การไถพรวนยาก ข้าวอาจเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน สำหรับพืชที่ไม่ชอบน้ำจะได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน

2) กลุ่มดินเหนียวสีดำน้อยมาก (กลุ่มชุดดินที่ 4) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า ในบริเวณที่ราบลุ่มหรือที่ราบเรียบ ที่อาจได้รับอิทธิพลจากการท่วมขังของน้ำจากแม่น้ำได้ มีน้ำ

แข็งในช่วงฤดูฝน เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว มีเนื้อดินเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวจัด หน้าดินอาจแตกกระแหงเป็นร่องในฤดูแล้ง และอาจมีรอยอุ้มน้ำในดิน ดินบนมีสีดำหรือเทาเข้ม ดินล่างมีสีเทาน้ำตาล น้ำตาลอ่อนหรือเทาปนเขียวมะกอก มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง สีเหลือง สีน้ำตาลแก่ หรือสีแดง อาจพบก้อนปูน หรือก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีสในชั้นดินล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย ค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-6.5 แต่ถ้าดินมีก้อนปูน ปะปนจะมีปฏิกริยาค่อนข้างเป็นกลางหรือด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 7.0-8.0 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ทำนา ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 4 ที่มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 3,107 ไร่ หรือร้อยละ 22.06 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้การไถพรวนยาก ชาวอาจเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ ในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน สำหรับพืชที่ไม่ชอบน้ำจะได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน

แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

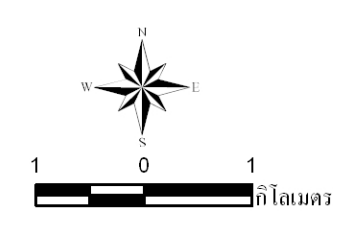

คำอธิบายสัญลักษณ์

- องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)
- สถานีอนามัย
- หมู่บ้าน
- ขอบเขตกลุ่มชุดดิน
- ถนน
- ทางน้ำ
- ขอบเขตตำบล
- หน่วยแผนที่ 4

คำอธิบายหน่วยแผนที่

หน่วยแผนที่	พื้นที่(ไร่) ร้อยละ
1	กลุ่มดินเหนียวสีน้ำตาลมาก(ดินที่ลุ่ม) 9,569 67.94 ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์
4	กลุ่มดินเหนียวสีน้ำตาลมาก(ดินที่ลุ่ม) 3,107 22.06 ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์
U	ชุมชน 988 7.02
W	แหล่งน้ำ 420 2.98
14,084 100.00	

ส่วนวางแผนการใช้ที่ดิน
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กรมพัฒนาที่ดิน

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 3-1 สมบัติทางกายภาพและเคมีของดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

หน่วย ที่ดิน	เนื้อดิน		การระบาย น้ำ	ระดับ ความอุดม สมบูรณ์	ความ ลาด ชัน%	ระดับ CEC%	ระดับ BS%	pH		ระดับกอน หิน(ชม.)		ความลึก (ชม.)	ปริมาณ กอนหิน%	สภาพพื้นที่	เนื้อที่	
	บน	ล่าง						บน	ล่าง	บน	ล่าง				ไร่	ร้อยละ
1	เหนียว	เหนียว	เลว	ปานกลาง	0-2	สูง	ปาน กลาง	5.5-6.5	6.0-7.5	-	-	>150	-	ค่อนข้างราบเรียบ	9,569	67.94
4	เหนียว	เหนียว	เลวมาก	ปานกลาง	0-2	สูง	สูง	5.0-6.0	6.0-7.0	-	-	>150	-	ค่อนข้างราบเรียบ	3,107	22.06
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ชุมชน	988	7.02
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	แหล่งน้ำ	420	2.98
รวม														14,084	100.00	

ที่มา : สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ คลองโพธิ์ทอง และคลองโพนทอง

3.2.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

พื้นที่ของตำบลหนองทรายขาว บางส่วนอยู่ในเขตชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาช่องแค ซึ่งเกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้ตลอดปี นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำตื้น บ่อน้ำบาดาล สระน้ำและระบบประปาหมู่บ้านเพื่อใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค

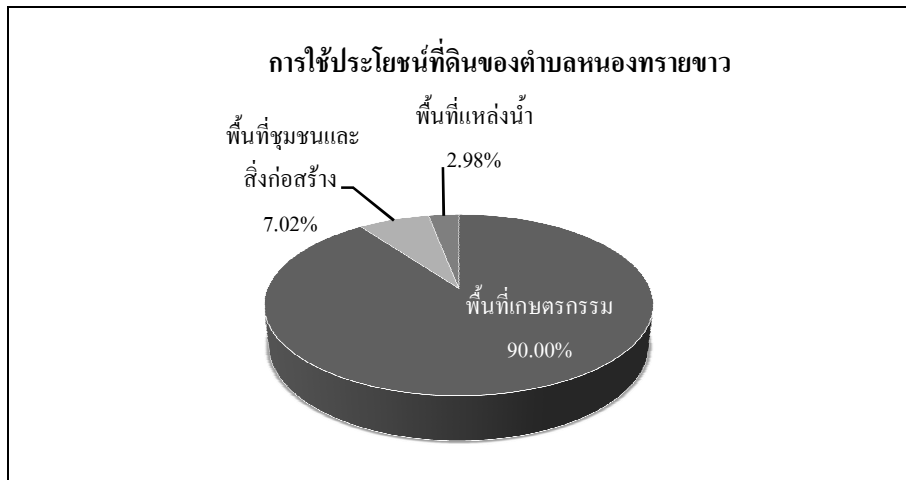
3.3 ทรัพยากรป่าไม้

จากข้อมูลแผนที่เขตป่าไม้ถาวรของกรมพัฒนาที่ดินและแผนที่เขตป่าสงวนแห่งชาติของกรมป่าไม้เพื่อแสดงพื้นที่ป่าตามกฎหมาย พบว่า ตำบลหนองทรายขาว ไม่มีพื้นที่ป่าตามกฎหมายและจากข้อมูลแผนที่การใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินปี 2551 พบว่า นอกพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายตำบลหนองทรายขาว ไม่มีพื้นที่ป่าอยู่เลย

หมายเหตุ : จากการวิเคราะห์แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 โดยวิธีซ้อนทับด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3.4 สภาพการใช้ที่ดิน

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินของ ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ในปี พ.ศ. 2552 โดยส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินที่ 1 สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน พบว่า ตำบลหนองทรายขาว มีเนื้อที่ทั้งหมด 14,084 ไร่ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินจำแนกเป็น 3 ประเภท โดยเป็นพื้นที่ประเภทเกษตรกรรม สูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีเนื้อที่ 12,676 ไร่ หรือร้อยละ 90.00 ของพื้นที่ตำบล ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาถึง 11,160 ไร่ หรือร้อยละ 79.24 รองลงมาคือ พื้นที่ประเภทชุมชนและสิ่งก่อสร้างมีเนื้อที่ 988 ไร่ หรือร้อยละ 7.02 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ประเภทแหล่งน้ำจัดอยู่ในอันดับสุดท้าย เนื้อที่ 420 ไร่ หรือร้อยละ 2.98 ของพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นคลองชลประทาน เนื้อที่ 284 ไร่ หรือร้อยละ 2.02 สรุปได้ตามรูปที่ 3-2

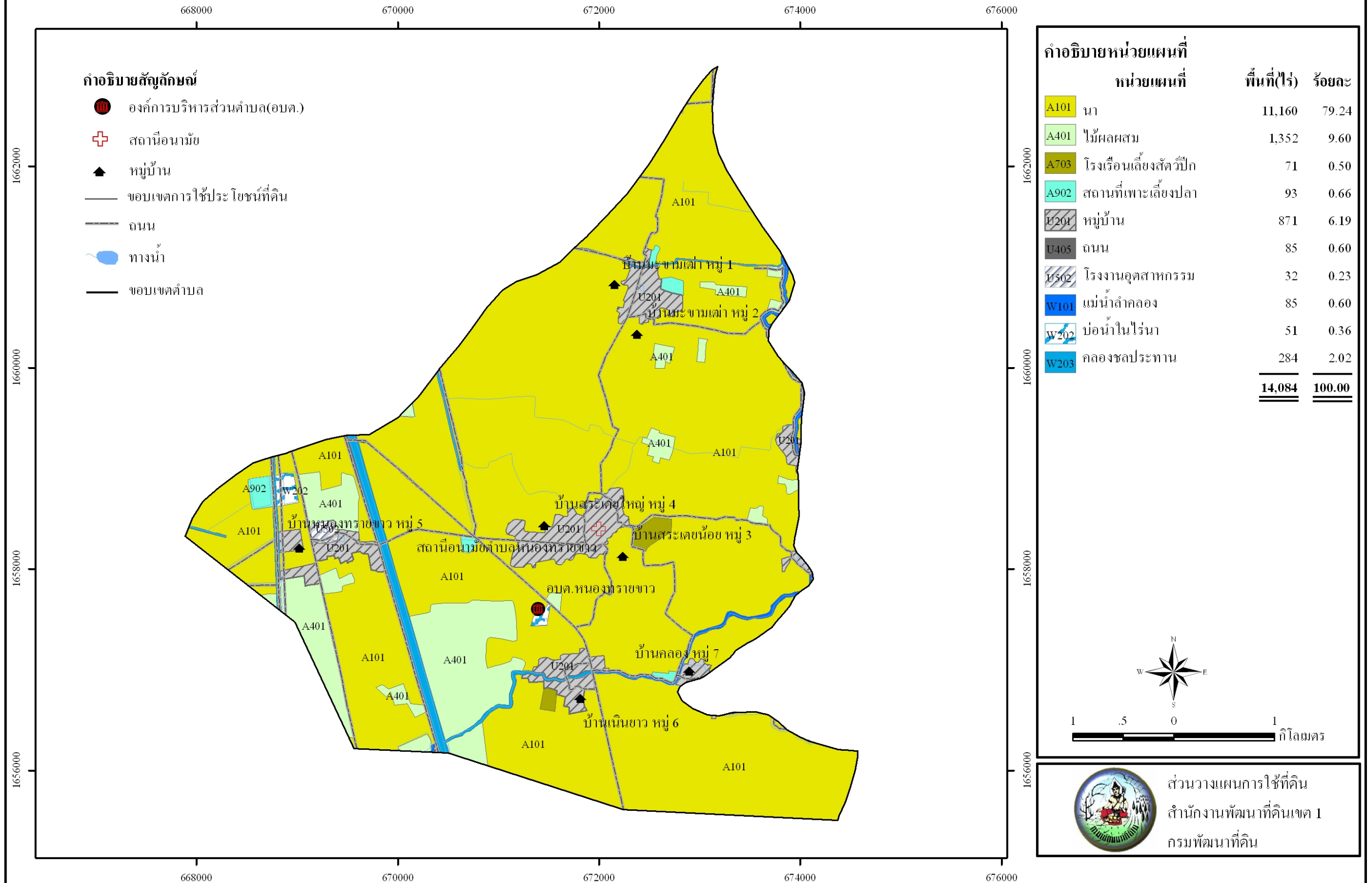

รูปที่ 3-2 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลหนองทรายขาว

ตารางที่ 3-2 สภาพการใช้ที่ดินตามประเภทต่างๆ ในปัจจุบันของตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. พื้นที่เกษตรกรรม	12,676	90.00
- นา	11,160	79.24
- ไม้ผลผสม	1,352	9.60
- สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	93	0.66
- โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	71	0.50
2. พื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง	988	7.02
- หมู่บ้าน	871	6.19
- ถนน	85	0.60
- โรงงานอุตสาหกรรม	32	0.23
3. พื้นที่แหล่งน้ำ	420	2.98
- คลองชลประทาน	284	2.02
- แม่น้ำลำคลอง	85	0.60
- บ่อน้ำในไร่นา	51	0.36
รวม	14,084	100.00

แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

รูปที่ 3-3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

บทที่ 4

การประเมินคุณภาพที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นการพิจารณาสภาพของหน่วยทรัพยากรดินต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ ในระดับการจัดการที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากสมบัติของดินด้านกายภาพและเคมี สถานภาพเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช รวมทั้งความยากง่ายในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกพืช หรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

4.1 คุณภาพที่ดินที่นำมาประเมิน

คุณภาพที่ดิน (Land Qualities : LQ) ที่นำมาประเมินสำหรับการปลูกพืชในระบบของ FAO Framework ได้กำหนดไว้ 25 ชนิด สำหรับในพื้นที่ตำบลนี้อาจนำคุณภาพที่ดินมาประเมินเพียงไม่กี่ชนิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของข้อมูล ความแตกต่างของภูมิภาค และระดับความรุนแรงของคุณลักษณะดินที่มีผลต่อผลผลิตตลอดจนชนิดของพืช และความต้องการการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use Requirements : LUR) ดังนั้นคุณภาพที่ดินที่นำมาใช้มีดังนี้

- **ระบบอุณหภูมิ (Temperature regime : t)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูเพาะปลูกเพราะอุณหภูมิมิอิทธิพลต่อการงอกของเมล็ด การออกดอกของพืชบางชนิดและมีส่วนสัมพันธ์กับขบวนการสังเคราะห์แสง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของพืช

- **ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อรากพืช (Moisture availability : m)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทนได้แก่ ระยะเวลาของการท่วมขังของน้ำในฤดูฝน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปีหรือความต้องการน้ำในช่วงการเจริญเติบโตของพืช และลักษณะของเนื้อดิน ซึ่งมีผลทางอ้อมในเรื่องความจุในการอุ้มน้ำที่เป็นประโยชน์ต่อพืช

- **ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (Oxygen availability : o)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทนได้แก่ สภาพการระบายน้ำของดิน ทั้งนี้พืชโดยทั่วไปรากพืชต้องการออกซิเจนในขบวนการหายใจ

- **ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (Nutrient availability : s)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทนได้แก่ ปริมาณธาตุอาหารพืชในดิน

- **สภาวะการหยั่งลึกของราก (Rooting conditions : r)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทนได้แก่ ความลึกของดิน ความลึกของระดับน้ำใต้ดิน และชั้นการหยั่งลึกของราก โดยความยากง่าย

ของการหยั่งลึกของรากในดินมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลักษณะเนื้อดิน โครงสร้างของดิน การเกาะตัวของดิน และปริมาณกรวดหรือเศษหินที่พบในหน้าตัดดิน

- ความเสียหายจากน้ำท่วม (Flood hazard : f) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทนได้แก่ จำนวนครั้งที่น้ำท่วมในช่วงรอบปี

- การมีเกลือมากเกินไป (Excess of salts : x) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทนได้แก่ ปริมาณเกลืออิสระที่สะสมมากเกินไปจนเป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตของพืช

- สารพิษ (Soil toxicities : z) ระดับความลึกของชั้น jarosite ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อปฏิกิริยาของดินจะทำให้ดินเป็นกรดจัดมาก ปริมาณซัลเฟตของเหล็กและอลูมิเนียมในดินจะสูงมากจนเป็นพิษต่อพืช ในที่นี้พิจารณาความเป็นกรดเป็นด่างของดินซึ่งจะมีผลต่อความเจริญเติบโตของพืช เนื่องจากปฏิกิริยาดินจะทำให้สภาพต่างๆ ทางด้านเคมีและชีวภาพของดินถูกเปลี่ยนไปในสภาพที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมต่อพืชที่ปลูกหรือมีผลต่อกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดิน โดยกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดินสามารถเป็นตัวควบคุมระดับของธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชได้ ด้วยสาเหตุนี้จึงต้องมีการปรับปรุงสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดิน โดยขึ้นอยู่กับชนิดของพืชที่ปลูกด้วย เพื่อให้ความเป็นกรดเป็นด่างของดินอยู่ในสภาพที่เหมาะสม

- ศักยภาพการใช้เครื่องจักร (Potential for mechanization : w) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่ ปริมาณหิน โส่ ปริมาณก้อนหิน และการมีเนื้อดินเหนียวจัดซึ่งปัจจัยทั้ง 4 นี้ อาจเป็นอุปสรรคต่อการไถพรวนโดยเครื่องจักร

- ความเสียหายจากการกัดกร่อน (Erosion hazard : e) คุณลักษณะ ที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่

4.2 การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดิน

หลักการของ FAO Framework ได้จำแนกอันดับความเหมาะสมของที่ดินเป็น 2 อันดับ (Order) คือ

- (1) อันดับที่เหมาะสม(Order S : Suitability)
- (2) อันดับที่ไม่เหมาะสม(Order N : Not Suitability)

และจาก 2 อันดับที่ได้แบ่งย่อยออกเป็น 4 ชั้น (Class) ดังนี้

S1 : ชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (Highly Suitable)

S2 : ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (Moderately Suitable)

S3 : ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (Marginally Suitable)

N : ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (Not Suitable)

การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่ตำบลเป็นการประเมินความสามารถของดินหรือประเมินศักยภาพของดินต่อการปลูกพืชหรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้กล่าวไว้แล้ว โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพที่ดินจากชุดดินที่ได้ทำการสำรวจไว้ในชั้นละเอียด (ส่วนสำรวจจำแนกดินที่ 1, 2551) กับความต้องการปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของพืชหรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละชนิด เพื่อจำแนกชั้นความเหมาะสมของชุดดินต่างๆ ต่อประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ทั้งนี้ ได้ทำการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินดังกล่าวออกเป็น 4 ชั้น โดยใช้ปัจจัยหรือข้อพิจารณาต่างๆ พิจารณาผลของการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่ตำบลได้ดังตารางที่ 4-1 และการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินดังกล่าว สามารถสรุปชุดดินและเนื้อที่ของแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีชั้นความเหมาะสมของที่ดินสูง เหมาะสมปานกลาง และความเหมาะสมเล็กน้อย ดังตารางที่ 4-2 , 4-3 และ 4-4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-1 ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อยของที่ดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

หน่วย แผนที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพด	ทานตะวัน	มันสำปะหลัง	อ้อย	มะม่วง	มะขาม	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
เขตน้ำฝน									8,764	62.22
1	S2m	N	N	N	N	N	N	N	5,724	40.64
4	S2m	N	N	N	N	N	N	N	3,040	21.58
เขต ชลประทาน									3,912	27.78
1	S1	N	N	N	N	N	N	N	3,845	27.30
4	S1	N	N	N	N	N	N	N	67	0.48
หน่วยพื้นที่ เบ็ดเตล็ด									1,408	10.00
U	-	-	-	-	-	-	-	-	988	7.02
W	-	-	-	-	-	-	-	-	420	2.98
รวม									14,084	100

คำอธิบาย

- S1 = ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินสูง
- S2 = ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินปานกลาง
- S3 = ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินเล็กน้อย
- N = ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสมของที่ดิน
- m = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- s = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช
- n = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความจุในการดูดซับธาตุอาหาร

- r = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากเป็นอุปสรรคต่อการขังลึกของราก
- x = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากมีเกลือมากเกินไป
- k = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากสภาวะเขตกรรม
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- e = ข้อจำกัดของดินเนื่องจากความเสียหายจากการกัดกร่อน

ตารางที่ 4-2 ^๑ระดับความเหมาะสมของที่ดินสูง (S1) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	หน่วยที่ดิน	
	เขตน้ำฝน	ชลประทาน
1. ข้าว	-	1,4
2. ข้าวโพด	-	-
3. ทานตะวัน	-	-
4. มันสำปะหลัง	-	-
5. อ้อย	-	-
6. มะม่วง	-	-
7. มะขาม	-	-
8. ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	-	-

ตารางที่ 4-3 ชั้นความเหมาะสมปานกลาง (S2) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	หน่วยที่ดิน	
	เขตน้ำฝน	ชลประทาน
1. ข้าว	1,4	-
2. ข้าวโพด	-	-
3. ทานตะวัน	-	-
4. มันสำปะหลัง	-	-
5. อ้อย	-	-
6. มะม่วง	-	-
7. มะขาม	-	-
8. ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	-	-

บทที่ 5

ศักยภาพของพื้นที่ปัญหา – ความต้องการและทัศนคติของเกษตรกร

ศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่สำรวจได้ในพื้นที่ตำบลและข้อมูลทุติยภูมิ รายงานแผนพัฒนาการเกษตร แผนพัฒนา 3 ปีและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองการบริหารส่วนตำบลและหรือเทศบาล โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน ส่วนที่ 2 ปัญหาของเกษตรกร(ปัญหาด้านการประกอบอาชีพและปัญหาด้านการครองชีพ)และความต้องการของเกษตรกร(ความต้องการด้านการประกอบอาชีพและความต้องการด้านการครองชีพ)ส่วนที่ 3 ศักยภาพของพื้นที่(จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่)

5.1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และการพัฒนาที่ดิน

จากการสำรวจเกษตรกรตัวอย่างเกี่ยวกับทัศนคติด้านการใช้และการพัฒนาที่ดิน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวในเขตชลประทาน สภาพดินที่ใช้ทำการเกษตรในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวและดินเหนียวปนทราย หากสภาพดินเสื่อมโทรมเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่มีวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้ปุ๋ยพืชสดเช่น โสน ถั่วต่างๆ ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกและใส่ปุ๋ยชีวภาพในด้านแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้น้ำจากน้ำฝนเป็นหลักโดยในบางพื้นที่จะใช้น้ำจากโครงการชลประทาน เกี่ยวกับปัญหาภัยแล้งหรือขาดแคลนน้ำในพื้นที่การเกษตรเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่หรือร้อยละ 75.00 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดประสบปัญหาโดยส่วนใหญ่จะประสบปัญหาทุกปีและ 1-2 ปีต่อครั้ง ส่วนปัญหาน้ำท่วมมีเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดร้อยละ 75.00 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดที่ประสบปัญหาโดยส่วนใหญ่จะประสบปัญหา 1-2 ปีต่อครั้ง ในด้านความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงชนิดพืชที่ปลูกอยู่เดิมเป็นพืชอุตสาหกรรมเช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ยางพารา ยูคาลิปตัส ไม้ผลหรือสบู่ดำเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 83.33 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงโดยให้เหตุผลว่าพืชเดิมที่ปลูกดูแลรักษาง่าย ราคาผลผลิตดีและที่ดินไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้ ในด้านความสนใจต่อพืชชนิดใหม่หรือพันธุ์ใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่เกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 83.33 มีความสนใจและมีความสนใจในการทำเกษตรอินทรีย์แบบไม่ใช้สารเคมี ปัจจุบันการทำเกษตรอินทรีย์ในตำบลยังไม่แพร่หลายมากนัก นอกจากนี้เกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 91.67 ยังมีความสนใจในการทำเกษตรแบบพอเพียง เกี่ยวกับการรวมกลุ่มกันผลิตหรือขายผลผลิตทางการเกษตรมีเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดร้อยละ 91.67 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดไม่มีการรวมกลุ่มกันผลิตหรือขายผลผลิตซึ่งทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาสินค้า สำหรับแนวทาง

ในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรมีเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดที่ทราบแนวทางในการเพิ่มผลผลิตโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการใส่ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและวัสดุต่างๆเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ปลูกพืชปุ๋ยสดเช่น พืชตระกูลถั่ว โสนอัฟริกัน ปอเทืองแล้วไถกลบและเปลี่ยนพันธุ์ใหม่ ในด้านการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้ามีเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 91.67 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดไม่เลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า

ในด้านการได้รับบริการจากกรมพัฒนาที่ดิน พบว่าเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดเคยได้รับบริการจากกรมพัฒนาที่ดินโดยประเภทบริการที่ได้รับได้แก่ สารเร่ง(พด.ต่างๆ) คำแนะนำความช่วยเหลือจากหมอดินอาสาและเข้ารับการฝึกอบรมดูงาน เกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 75.00 ต้องการความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแหล่งน้ำโดยเฉพาะขุดลอกแหล่งน้ำและบ่อหรือสระน้ำในไร่นา ในด้านความยินดีที่จะปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่การเกษตรบางส่วนเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ยินดีที่จะทำตามหรือร้อยละ 75.00 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดเคยรับทราบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดินของกรมพัฒนาที่ดินและทั้งหมดเคยทดลองใช้ผลิตภัณฑ์โดยได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินและหมอดินอาสาสำหรับผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินที่ใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินที่เกษตรกรตัวอย่างต้องการมากที่สุดได้แก่ สารเร่งพด.2 ใช้ผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ สารเร่งพด.1 ใช้ทำปุ๋ยหมัก เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดและสารเร่งพด.7 ใช้ผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช ดังตารางที่ 5-1

ตารางที่ 5-1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

รายการ	ร้อยละ
➤ พืชหลักที่เกษตรกรปลูก	
ข้าว	100.00
เขตชลประทาน	58.33
นอกเขตชลประทาน	41.67
➤ สภาพดินที่เกษตรกรปลูกพืชหลัก	
ดินไม่มีปัญหา	
ดินร่วน	25.00
ดินดำ	16.67
ดินเหนียว	83.33
ดินเหนียวปนทราย	25.00

ตารางที่ 5-1(ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
➤ วิธีแก้ไขดินเสื่อมโทรมของเกษตรกร	
ใส่วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน	
ใช้ปุ๋ยพืชสด เช่น โสน ถั่วต่างๆ	75.00
ใส่ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก	58.33
ใส่ปุ๋ยชีวภาพ	50.00
➤ แหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในการทำการเกษตร	
แหล่งน้ำธรรมชาติ	
น้ำฝน	83.33
ห้วย คลอง	8.33
แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	
น้ำจากโครงการชลประทาน	50.00
บ่อบาดาล บ่อ สระ เหมือง/ฝาย/ฝายน้ำล้น	8.33
➤ พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรประสบปัญหาภัยแล้ง/ขาดแคลนน้ำที่ทำให้พืชที่ปลูกเสียหาย	
ไม่มี	25.00
มี	75.00
➤ ช่วงระยะเวลาที่เกิดปัญหาภัยแล้ง/ขาดแคลนน้ำ	
ทุกปี	44.44
1-2 ปีต่อครั้ง	44.44
3-5 ปีต่อครั้ง	11.11
➤ พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรประสบปัญหาน้ำท่วมที่ทำให้พืชที่ปลูกเสียหาย	
ไม่มี	25.00
มี	75.00
➤ ช่วงระยะเวลาการเกิดปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ทำการเกษตร	
ทุกปี	22.22
1-2 ปีต่อครั้ง	66.67
3-5 ปีต่อครั้ง	11.11

ตารางที่ 5-1(ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
➤ เกษตรกรต้องการเปลี่ยนจากพืชที่ปลูกอยู่เดิมเป็นพืชอุตสาหกรรม	
ไม่ต้องการ	83.33
ต้องการ	16.67
➤ พืชที่เกษตรกรต้องการปลูกทดแทนพืชเดิม	
อ้อยโรงงาน	50.00
ไม้ผล	50.00
➤ เกษตรกรไม่ต้องการเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูกเพราะพืชเดิม	
ปลูกและดูแลรักษาง่าย	70.00
ราคาผลผลิตดี	50.00
ที่ดินไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้	50.00
ปลูกไว้บริโภคในครัวเรือน	40.00
มีตลาดรองรับ/เป็นที่ต้องการของตลาด	20.00
ได้รับผลผลิตเร็ว	20.00
➤ ความสนใจของเกษตรกร เมื่อมีผู้มาแนะนำส่งเสริมพืชชนิดใหม่หรือพันธุ์ใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่	
สนใจ	83.33
ไม่แน่ใจ	16.67
➤ แนวทางของเกษตรกรในการเพิ่มผลผลิตพืช	
ทราบ	100.00
ใส่ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และวัสดุต่างๆ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน	75.00
ปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น พืชตระกูลถั่ว โสนอัฟริกัน ปอเทือง แล้วไถกลบ	75.00
เปลี่ยนพันธุ์ใหม่	25.00
ปลูกพืชหมุนเวียน	16.67
➤ ความสนใจของเกษตรกรในการทำการเกษตรอินทรีย์	
ไม่สนใจ	8.33
สนใจ	91.67
➤ ชนิดของเกษตรอินทรีย์ที่เกษตรกรสนใจ	
ไม่ใช้สารเคมี	63.64
ใช้สารเคมีระดับปลอดภัย	36.36

ตารางที่ 5-1(ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
➤ การทำการเกษตรอินทรีย์ในหมู่บ้าน/ตำบล	
ไม่มี	75.00
มี	25.00
➤ ความสนใจของเกษตรกรที่จะทำการเกษตรแบบพอเพียง	
สนใจ	91.67
ไม่แน่ใจ	8.33
➤ การรวมกลุ่มกันผลิตหรือจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในหมู่บ้าน	
ไม่มี	91.67
มี	8.33
➤ เกษตรกรมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้	
ไม่เลี้ยง	91.67
เลี้ยง	8.33
➤ ชนิดของสัตว์ที่เลี้ยง	
สัตว์ปีก	100.00
➤ บริการจากกรมพัฒนาที่ดินที่เกษตรกรในหมู่บ้าน/ตำบล เคยได้รับ	
มี	100.00
➤ ชนิดของบริการที่ได้รับจากกรมพัฒนาที่ดิน	
ผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดิน(สารเร่ง พด. ต่างๆ)	100.00
คำแนะนำ/ความช่วยเหลือจากหมอดินอาสา	66.67
เข้ารับการศึกษาอบรม/ดูงาน	50.00
คำแนะนำวิธีการปรับปรุงบำรุงดิน	41.67
➤ การพัฒนาแหล่งน้ำในหมู่บ้าน เกษตรกรคิดว่ากรมพัฒนาที่ดินควรสนับสนุน/ช่วยเหลือ	
ไม่ต้องสนับสนุน	25.00
สนับสนุน/ช่วยเหลือ	75.00
➤ ประเภทแหล่งน้ำที่เกษตรกรต้องการให้กรมพัฒนาที่ดินช่วยเหลือ ได้แก่	
ขุดลอกแหล่งน้ำ	88.89
บ่อ สระในไร่นา	33.33
วางท่อ/คลอง/ระบบส่งน้ำ	22.22
ทำฝายกั้นน้ำ	11.11

ตารางที่ 5-1(ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
➤ ความเต็มใจของเกษตรกรที่จะปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันรักษาหน้าดินและอนุรักษ์น้ำในพื้นที่เพาะปลูก	
ไม้เน่าใจ	25.00
ยินดี	75.00
➤ เกษตรกรเคยรับทราบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดิน ของกรมพัฒนาที่ดิน	
เคย	100.00
เกษตรกรที่ทราบข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินเคยทดลองใช้	100.00
➤ บุคคล/สื่อที่แนะนำให้เกษตรกรใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน	
เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน	91.67
หมอดินหมู่บ้าน/ตำบล	91.67
เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ/ตำบล และ/หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น	8.33
➤ ชนิดผลิตภัณฑ์บำรุงดินของกรมพัฒนาที่ดินที่เกษตรกรต้องการใช้	
สารเร่ง พด.2 ใช้ทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ	100.00
สารเร่ง พด.1 ใช้ทำปุ๋ยหมัก	91.67
เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	83.33
สารเร่ง พด.7 ใช้ผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช	83.33
สารเร่ง พด.6 ใช้หมักเศษอาหารเหลือทิ้ง/ดักกลิ่นเหม็นในคอกสัตว์และบำบัดน้ำเสีย	50.00
สารเร่ง พด.3 ใช้ผลิตเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมโรคพืช	41.67
สารปรับปรุงบำรุงดิน พด.4 ใช้ปรับปรุงดินเพื่อการเกษตร	33.33
สารเร่ง พด.5 ใช้ผลิตสารกำจัดวัชพืช/หญ้าต่างๆ	25.00

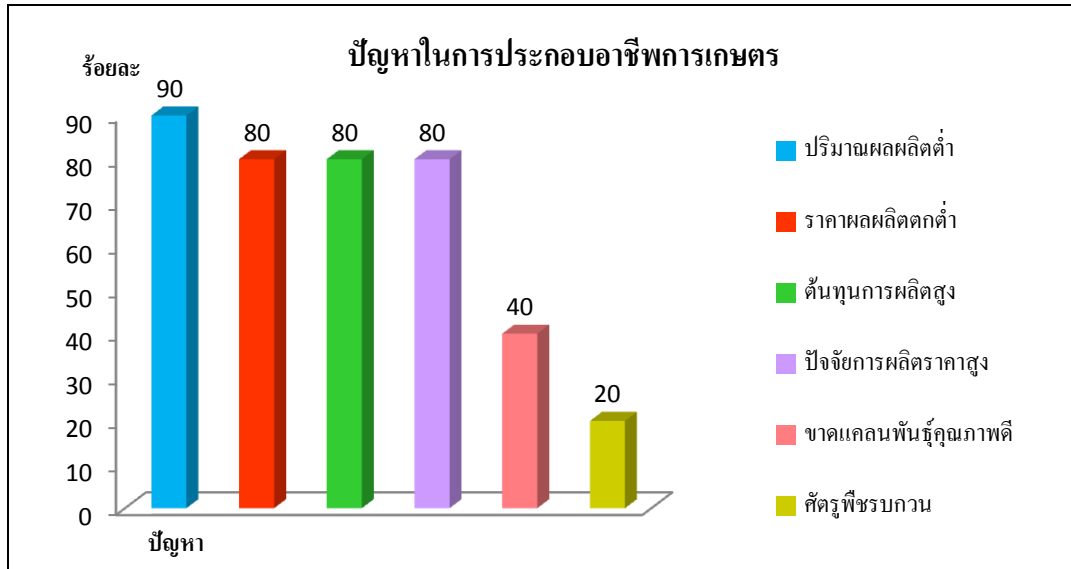
ที่มา : จากการสำรวจ , 2552

5.2 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร

5.2.1 ปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและการครองชีพ

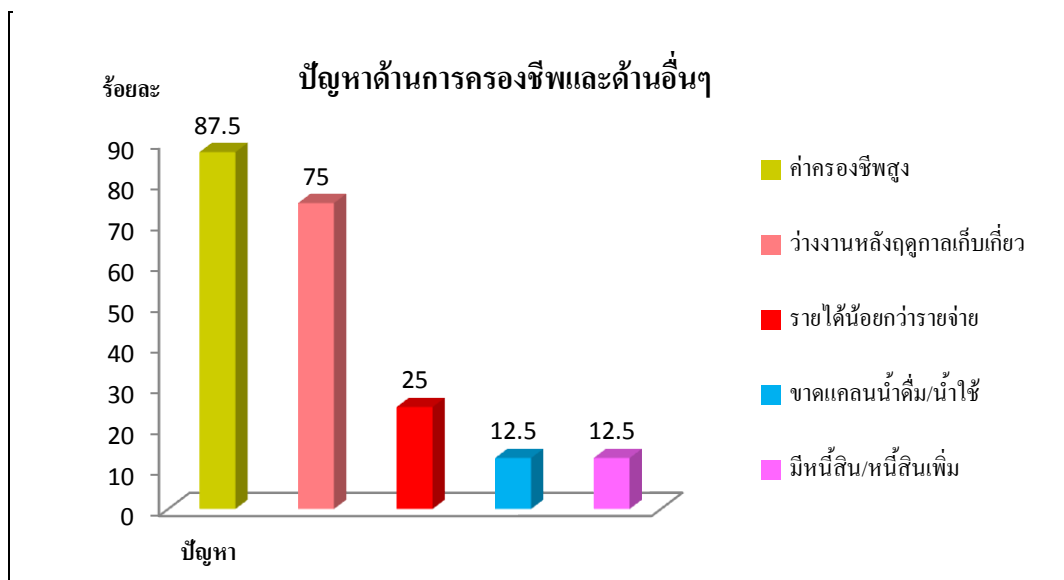
จากการสำรวจข้อมูลเกษตรกรตัวอย่าง พบว่าเกษตรกรในตำบลประสบปัญหาที่สำคัญสองประการได้แก่ ปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและด้านการครองชีพ ซึ่งปัญหาด้านการเกษตรมีเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาหรือร้อยละ 83.33 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดโดยปัญหาที่สำคัญที่เกษตรกรตัวอย่างประสบเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ปริมาณผลผลิตต่ำ

คิดเป็นร้อยละ 90.00 ของจำนวนเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ปัจจัยการผลิตราคาสูง ราคาผลผลิตตกต่ำและต้นทุนการผลิตสูงมีส่วนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 80.00 ที่เหลือเป็นปัญหาอื่นๆ ที่แตกต่างกันไป ดังกราฟที่ 5-1

กราฟที่ 5-1 ปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตร

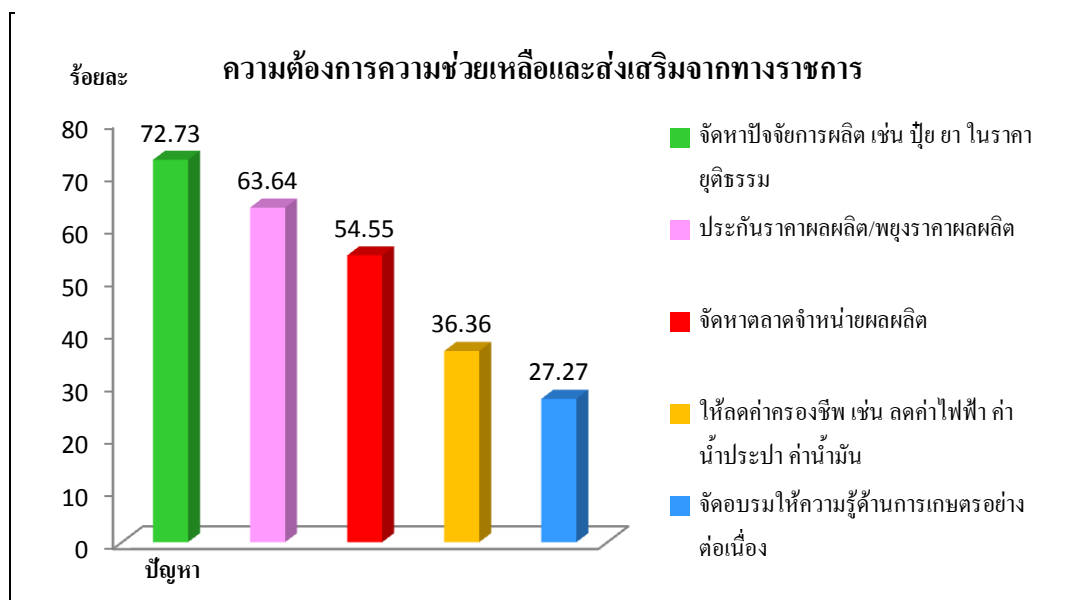
ส่วนปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ มีเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาร้อยละ 66.67 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด โดยปัญหาที่สำคัญที่เกษตรกรตัวอย่างประสบเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ค่าครองชีพสูงคิดเป็นร้อยละ 87.50 ของเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ รองลงมาได้แก่ ว่างงานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว รายได้น้อยกว่ารายจ่าย รายจ่ายและมีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 75.00 25.00 และ 12.50 ดังกราฟที่ 5-2

กราฟที่ 5-2 ปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ

5.2.2 ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากทางราชการ

จากการสำรวจข้อมูลเกษตรกรตัวอย่าง พบว่ามีเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดที่ต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการร้อยละ 91.67 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งความต้องการความช่วยเหลือที่เกษตรกรตัวอย่างต้องการเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ จัดหาปัจจัยการผลิตเช่น ปุ๋ย ยา ในราคายุติธรรมคิดเป็นร้อยละ 72.73 ของเกษตรกรตัวอย่างที่ต้องการความช่วยเหลือ รองลงมาได้แก่ ประกันราคาผลผลิต จัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตและให้ลดค่าครองชีพเช่น ลดค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าน้ำมันคิดเป็นร้อยละ 63.64 54.55 และ 36.36 ที่เหลือเป็นความต้องการที่แตกต่างกันไป ดังกราฟที่ 5-3

กราฟที่ 5-3 ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากทางราชการ

5.3 ศักยภาพของพื้นที่

ศักยภาพของพื้นที่ ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพในพื้นที่ของตำบลที่เป็นจุดแข็งและจะอ่อน รวมทั้งปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาด้านต่างๆ ข้อมูลที่ศึกษาได้จากข้อมูลปฐมภูมิที่สำรวจในพื้นที่ประกอบกับข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่นโยบายของระดับต่างๆ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล แผนพัฒนา 3 ปี องค์การบริหารส่วนตำบล แผนงานและโครงการต่างๆ เป็นต้น ได้ผลการศึกษาดังนี้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

จุดแข็ง

- สภาพพื้นที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่ ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง
- ทรัพยากรดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว สีดำ ที่มีความลึกมาก มีความเหมาะสมสูงต่อการทำการเกษตร โดยเฉพาะทำนาและยกทรงสวนไม้ผล
- มีทรัพยากรน้ำที่ได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติและลำน้ำสาขา ประกอบกับน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาช่องแค
- สภาพพื้นที่และภูมิอากาศเอื้อให้สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะการปลูกข้าว

จุดอ่อน

- พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ มักประสบปัญหาอุทกภัย ในฤดูน้ำหลากหรือช่วงที่มีพายุพัดผ่าน ทำให้พืชผลทางการเกษตรเสียหาย
- พื้นที่ของตำบลไม่มีทรัพยากรป่าไม้ โดยไม่มีพื้นที่ที่มีสภาพปัจจุบันเป็นป่าไม้และไม่มีพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย รวมถึงป่าชุมชน อันจะส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของพื้นที่
- เกษตรกรบางส่วนได้ใช้ทรัพยากรดินและน้ำ โดยขาดความตระหนักต่อการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การทำนาปลูกข้าวตลอดทั้งปี โดยมิได้พักดินหรือฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดิน
- เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีในส่วนของปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ในปริมาณมาก บางส่วนได้ตกค้างและสะสมอยู่ในดิน ตลอดจนการปนเปื้อนในแหล่งน้ำ เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำและผู้ใช้ น้ำ

โอกาส

- รัฐบาลได้กำหนดเกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ ประกอบกับประชาชนมีความต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษมากขึ้น ทำให้เกษตรกรได้ลดปริมาณการใช้สารเคมีลงและหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธีมากขึ้น
- เนื่องจากวิกฤตโลกร้อน ทำให้หน่วยงานของรัฐ มีนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและส่งเสริม การจัดการทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ อย่างถูกต้องเหมาะสมและยั่งยืนเช่นการไถกลบตอซังและการปลูกต้นไม้ยืนต้น เป็นต้น

- รัฐบาลมีนโยบายการฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ที่ดินทิ้งร้างและที่ดินว่างเปล่า เพื่อให้ใช้ทรัพยากรที่ดินให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

อุปสรรค

- สภาพอากาศปัจจุบันมีความแปรปรวนจากผลกระทบของภาวะโลกร้อน ทำให้เกิดปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งบ่อยครั้งขึ้น รวมถึงการระบาดของโรคและแมลงที่ควบคุมได้ยาก
- นโยบายที่ดิน กำหนดให้ที่ดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่า มีราคาและมีเจ้าของ เป็นอุปสรรคทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรอื่นๆ ทำได้ยาก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้น

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

จุดแข็ง

- พื้นที่บางส่วนของตำบลอยู่ในเขตชลประทาน ที่สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี
- มีระบบสาธารณูปโภคอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ทั้งระบบโครงข่ายคมนาคม ไฟฟ้าและน้ำประปา รวมถึงทางลำเลียงผลผลิตจากไร่นาสู่ตลาด ครอบคลุมทั้งตำบล
- มีหน่วยงานดูแลและบริการด้านการศึกษาและสาธารณสุข ครอบคลุมทั้งตำบล
- มีองค์กรส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการพัฒนาและปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ตำบล

จุดอ่อน

- ขาดระบบการป้องกันอุทกภัยที่มีประสิทธิภาพ ทำให้พื้นที่ทำการเกษตรต้องประสบภัยน้ำท่วมอยู่บ่อยครั้ง
- เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มและเนื้อดินเป็นดินเหนียว ไม่เหมาะกับการก่อสร้าง ทำให้การสร้างถนน คลองชลประทาน รวมถึงสาธารณูปโภคอื่นมีต้นทุนและค่าบำรุงรักษาสูง

โอกาส

- รัฐบาลมีนโยบายกำหนดให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลก (ครัวไทยสู่ครัวโลก) ทำให้หน่วยงานของรัฐต้องดูแลและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรให้สมบูรณ์ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ของตำบลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ
- พื้นที่ของตำบลตั้งอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครและเป็นพื้นที่เกษตรกรรมชั้นดี ทำให้มีโอกาสได้รับงบประมาณในการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์ ตลาดกลาง และการคมนาคมขนส่ง มากกว่าพื้นที่อื่น

อุปสรรค

- เนื่องจากประเทศไทย เป็นประเทศกำลังพัฒนา การลงทุนในระบบ โครงสร้างพื้นฐานให้สมบูรณ์ทั่วถึง จำเป็นต้องใช้เวลาและขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินของประเทศ
- การบริหารประเทศ ภาคการเมืองขาดเสถียรภาพ ทำให้การพัฒนา ระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะ โครงการขนาดใหญ่ ได้รับผลกระทบ

ด้านเศรษฐกิจ

จุดแข็ง

- ตามข้อมูลเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ประชากรในตำบลหนองทรายขาว มีรายได้เฉลี่ย ไม่ต่ำกว่า 23,000 บาทต่อปีต่อคนร้อยละ 70.00 ของประชากรทั้งหมด
- เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวในเขตชลประทาน เกษตรกรที่สำรวจส่วนใหญ่จึงไม่ต้องการ เปลี่ยนชนิดพืชเดิมเป็นพืชอุตสาหกรรมเพราะเห็นว่าพืชเดิมที่ปลูกดูแลรักษาง่าย ราคาผลผลิตดี และที่ดินไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้ เป็นต้น
- เกษตรกรที่สำรวจส่วนใหญ่สนใจรับเทคโนโลยีใหม่และทราบวิธีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ใสปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและวัสดุต่างๆ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น พืชตระกูลถั่ว โสนอัฟริกัน ปอเทืองแล้วไถกลบ และเปลี่ยนพันธุ์ใหม่ ตามลำดับ
- มีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในตำบลและรูปแบบ เช่น กลุ่มข้าวหอมมือและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตร โดยอาศัยน้ำฝนและน้ำจากโครงการชลประทาน

จุดอ่อน

- ขาดอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตเพราะการรวมกลุ่มอาชีพยังมีน้อยและบางกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง ทำให้ถูกผู้รับซื้อเอาเปรียบโดยกดราคาผลผลิตให้ต่ำ
- เกษตรกรขาดความรู้ในด้านการจัดการเงินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดหนี้สินนอกระบบ และในระบบ
- การเร่งจำหน่ายผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวทันที ทำให้เกษตรกรได้รับราคาผลผลิตต่ำ
- เกษตรกรร้อยละ 91.67 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดไม่เลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า

โอกาส

- เกษตรกรที่สำรวจทั้งหมดให้ความสนใจในการทำการเกษตรแบบพอเพียงและสนใจที่จะทำเกษตรอินทรีย์ ต้องการทำแบบไม่ใช่สารเคมี
- นโยบายรัฐบาลเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มุ่งเน้นเศรษฐกิจพอเพียง
- นโยบายของรัฐบาลส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัย
- องค์การบริหารส่วนตำบลมีแผนงานปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร โดยสร้างความหลากหลายในรูปแบบการบริหารจัดการผลิตและผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

อุปสรรค

- ขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ รวมถึงไม่มีแหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ
- ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเนื่องจากปัจจัยการผลิตมีราคาสูง เช่น ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ค่าจ้างแรงงานและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยเฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิง ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเนื่องจากต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ขณะที่ราคาผลผลิตตกต่ำ
- ราคาผลผลิตการเกษตรโดยเฉพาะข้าว ขึ้นอยู่กับตลาดโลกและตลาดภูมิภาค การแก้ไขปัญหาหาค่าผลผลิตตกต่ำ จึงทำได้ลำบาก
- ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมและภัยแล้ง ทำให้ผลผลิตต่ำ

ด้านสังคม

จุดแข็ง

- ผู้นำชุมชนมีการบูรณาการร่วมกันพัฒนาตำบล เพิ่มศักยภาพในการพัฒนาให้มีความเจริญยิ่งขึ้น
- ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเป็นอย่างดี โดยมีโครงการจัดสวัสดิการสังเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ เพื่อการยังชีพ
- มีการส่งเสริมด้านกีฬาระหว่างหมู่บ้านและกีฬาพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้เวลาว่างในการออกกำลังกาย เพื่อให้มีร่างกายแข็งแรงและเพื่อต้านยาเสพติด
- ส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น โดยจัดงานประเพณีต่างๆ เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

- มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในตำบล 4 โรง เช่น โรงผสมอาหารสำเร็จรูปสำหรับเลี้ยงสัตว์ โรงพีชไร้ โรงไม้บดย่อยแคลเซียมและโรงรับซ่อมท่อไอเสียรถยนต์ เป็นต้น ซึ่งรองรับแรงงานในตำบลได้จำนวนหนึ่ง

จุดอ่อน

- ประชากรรวมทั้งเกษตรกรยากจน รายได้น้อยกว่ารายจ่ายเพราะขาดวินัยในการใช้จ่าย ค่าครองชีพสูงทำให้มีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง
- ประชากรส่วนใหญ่ประสบภัยน้ำท่วมทุกปี ทำให้ทรัพย์สินและบ้านเรือนเสียหาย
- ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ ทำให้มีความคิดในการแข่งขันเพื่อประกอบอาชีพน้อยขาดความคิดริเริ่มไม่กล้าลงทุน
- ประชากรส่วนใหญ่ประสบปัญหาการว่างงานหลังฤดูการเก็บเกี่ยว
- มีปัญหาเรื่องสุขภาพ

โอกาส

- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนภาคประชาชน
- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การจัดระเบียบสังคม และการทุจริตคอร์รัปชัน
- นโยบายผู้บริหารท้องถิ่น เน้นเสริมสร้างสุขภาพประชาชนให้เข้มแข็งเป็นภูมิคุ้มกันโรคลดจำนวนผู้ป่วย สร้างสวนสาธารณะและสนามกีฬา
- มีโครงการด้านสังคมสงเคราะห์ขยายฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ โอกาสรวมทั้งผู้ประสบภัยให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพโดยเพิ่มสัดส่วนงบประมาณ

อุปสรรค

- การแปรเปลี่ยนความเจริญจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนการพัฒนาการศึกษา ซึ่งเน้นภาคธุรกิจภาคอุตสาหกรรมมากกว่าเกษตรกรรม ทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนไปและมีปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาการว่างงานและปัญหาแพร่ระบาดของเสพติด เป็นต้น
- การกระจายอำนาจของส่วนภูมิภาคให้ท้องถิ่นยังไม่เต็มรูปแบบเนื่องจากท้องถิ่นยังไม่มีความพร้อมและศักยภาพการรองรับกำลังเริ่มต้น
- ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการตามแผน

- จำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอต่อจำนวนโครงการที่ประชาชนเสนอขอรับการช่วยเหลือในแต่ละปี

5.4 ข้อเสนอ/กลยุทธ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ ทำให้สามารถนำมาสร้างเป็นกลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนพัฒนาต่อไป กลยุทธ์ที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่เป็นตัวอย่างได้ พอสังเขปดังนี้

กลยุทธ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

- ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงทรัพยากรดินและน้ำ โดยการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ ทดแทนหรือควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีมีทางการเกษตรตามความจำเป็น อันจะส่งผลต่อมูลค่าการนำเข้าสารเคมีเกษตรให้ลดลงและสามารถใช้ทรัพยากรดินได้ยั่งยืนยาวนานมากขึ้น
- ส่งเสริมให้มีการจัดการ การใช้ที่ดินตามความเหมาะสมและศักยภาพของที่ดินและดูแลให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างคุ้มค่า
- มีการควบคุมดูแลการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างปลอดภัยไม่ให้ส่งผลและตกค้างในทรัพยากรดินและน้ำ เพื่อให้คุณภาพดินและน้ำมีความปลอดภัยต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม
- สร้างจิตสำนึกส่วนรวมของชุมชน รวมถึงเยาวชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- อนุรักษ์ให้มีการปลูกต้นไม้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและลดภาวะโลกร้อน
- ในส่วนของกรมพัฒนาที่ดิน ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการอบรมส่งเสริมแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้ความรู้ด้านการเกษตรและรวมถึงการให้บริการปรับพื้นที่ทำการเกษตรให้เหมาะสม เพื่อให้ทรัพยากรสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- ควรดำเนินการถ่ายโอนสาธารณูปโภค ให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลจัดการและบำรุงรักษา สาธารณะสมบัติให้ใช้งานได้อย่างประสิทธิภาพยาวนาน
- ในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ต้องจัดทำประชาพิจารณ์ผ่านความเห็นชอบของชุมชน และให้ชุมชนผู้ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมมากที่สุด

- การดำเนินการด้าน โครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เกี่ยวข้องกับชุมชนและพื้นที่กว้างจะต้องมีการศึกษา ประเมินผลกระทบและมีการบูรณาการข้อมูล แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ให้สอดคล้องกันก่อนการดำเนินการ

กลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ

- ส่งเสริมการทำการเกษตรโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้ครัวเรือนเกษตรมีความมั่นคงด้านอาหาร เน้นให้เกษตรกรมีรายได้เพื่อความยั่งยืนที่มั่นคง
- ถ่ายทอดความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดินและส่งเสริมให้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารอินทรีย์ เช่น การทำ/การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยชีวภาพตลอดจนน้ำสกัดชีวภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี โดยอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรรู้ถึงคุณและโทษของการใช้สารเคมี นอกจากลดค่าใช้จ่ายแล้วยังเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมได้อีกทางหนึ่ง
- พัฒนาคความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพให้แก่คนในชุมชน
- ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรโดยสร้างความหลากหลายในรูปแบบการบริหารจัดการและผลิตภัณฑ์
- จัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรจำหน่ายแก่เกษตรกรและ/หรือกลุ่มเกษตรกรในราคายุติธรรม และส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันซื้อปัจจัยและรวมกลุ่มกันจำหน่ายโดยมีคณะกรรมการ บริหารกองทุนเป็นผู้จัดการ
- ส่งเสริมให้เกษตรกรตระหนักถึงการรวมกลุ่ม เพื่อมีอำนาจในการต่อรองราคา และให้การส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็งเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำ
- ส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ชุมชนหรือวิสาหกิจเพื่อพัฒนาขีดความสามารถเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในการพัฒนาสินค้าเกษตร

กลยุทธ์ด้านสังคม

- แก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้แนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”และ “เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง” โดยให้ความรู้และส่งเสริมให้ชุมชนเข้าใจและดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- ส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการและการรวมกลุ่มของชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพให้เข้มแข็ง
- มีการสร้างงานในช่วงเวลาออกฤดูกาลเกษตรเพื่อให้เกษตรกรมีงานทำหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวและเพื่อลดการอพยพของแรงงานออกนอกพื้นที่

- ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษาการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและพัฒนาคุณภาพประชากรให้ได้รับ โอกาสและความรู้เท่าเทียมกันเพื่อเสริมสร้างปัญญานำสู่การมีส่วนร่วม
- ให้ความรู้แก่ชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนให้ปลอดภัยจากยาเสพติด แก้ไข รณรงค์การป้องกัน แก้ไข ปัญหายาเสพติด โดยให้ประชาชนในชุมชนและสมาชิกในครอบครัวช่วยกันดูแลช่วยกันดูแล

บทที่ 6

เขตการใช้ที่ดิน

6.1 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน เป็นผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ สภาพพื้นที่ และลักษณะภูมิอากาศ รวมทั้งลักษณะการใช้ที่ดิน ตลอดจนปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ร่วมกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ของจังหวัด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร สามารถนำมาประเมินเพื่อกำหนดเป็นเขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เพื่อให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 14,084 ไร่ สามารถกำหนดเขตการใช้ที่ดินได้ 4 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตอุตสาหกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และเขตแหล่งน้ำ ดังตารางที่ 6-1 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1.1 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ประมาณ 12,648 ไร่ หรือร้อยละ 90.00 ของพื้นที่ทั้งตำบล เขตเกษตรกรรมนี้เป็นพื้นที่ทำการเกษตรที่อยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย การทำเกษตรกรรมในพื้นที่ตำบลหนองทรายขาวส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาข้าว โดยมีทั้งพื้นที่เกษตรกรรมในเขตชลประทาน และเกษตรกรรมที่ใช้น้ำฝน ความเหมาะสมของดิน และปัญหาการใช้ที่ดินก็แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นเพื่อให้การวางแผนพัฒนาการเกษตรประสบผลสำเร็จ และสามารถจัดการแก้ไขปัญหาได้ง่ายขึ้น จึงได้จัดแบ่งพื้นที่เขตการเกษตรเป็น 4 เขต คือ เขตเกษตรพัฒนา เขตเกษตรก้าวหน้า เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์ โดยมีรายละเอียด และข้อเสนอแนะดังนี้

6.1.1.1 เขตเกษตรพัฒนา

มีเนื้อที่ประมาณ 3,811 ไร่ หรือร้อยละ 27.06 ของพื้นที่ทั้งตำบล เขตเกษตรพัฒนา เป็นเขตเกษตรกรรมที่อยู่ในเขตโครงการชลประทาน หรือใช้น้ำชลประทานเพื่อการเพาะปลูก จากสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน สามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดินออกเป็น 2 เขต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) เขตทำนา (หน่วยแผนที่ 1)

มีเนื้อที่ประมาณ 3,357 ไร่ หรือร้อยละ 23.84 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ทำนาในเขตชลประทาน ดินมีศักยภาพเหมาะสมสูงสำหรับการปลูกข้าว ลักษณะดินเป็นดินเหนียวลึกมาก (ลึกมากกว่า 1.5 เมตร) มีการระบายน้ำแล้ว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ

ข้อเสนอแนะ

- (1) ควรเน้นการปลูกข้าวพันธุ์ดีและมีราคาสูง
- (2) จัดระบบการปลูกพืชตามให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำที่มี ควรปลูกพืชฤดูแล้งที่ใช้ใช้น้ำน้อยทดแทนข้าวนาปรังในปีที่ขาดแคลนน้ำ
- (3) ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพ และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เช่น การไถกลบตอซังหลังการเก็บเกี่ยว การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2
- (4) ควรเลือกทำการเกษตร ในรูปแบบเกษตรอินทรีย์หรือผลิตพืชปลอดสารพิษเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตรให้สูงขึ้นและลดต้นทุนการผลิต

2) เขตปลูกไม้ผล 2 (หน่วยแผนที่ 2) มีเนื้อที่ประมาณ 454 ไร่ หรือร้อยละ 3.22 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกไม้ผลในเขตชลประทาน ดินมีศักยภาพเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกไม้ผลต่างๆไป เนื่องจากปลูกในดินเหนียวที่มีการระบายน้ำเร็ว มีข้อจำกัดรุนแรงเนื่องจากการแข่งขันของน้ำในช่วงฤดูฝน

ข้อเสนอแนะ

- (1) บริเวณพื้นที่ลุ่มที่เป็นดินเหนียว ที่มีการระบายน้ำเร็ว ถ้ายังคงใช้ที่ดินสำหรับปลูกไม้ผล จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาการแข่งขันของน้ำ โดยการยกร่องหรือขุดคูระบายน้ำ และปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดิน ให้โปร่งร่วนซุย เพื่อให้ดินมีการระบายน้ำดีขึ้น โดยการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด หรือเศษเหลือของวัสดุทางการเกษตร เช่น แกลบ ฟางข้าว เป็นต้น
- (2) เพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตนี้ด้วยรูปแบบเกษตรผสมผสาน โดยควรเลือกปลูกพืชพันธุ์ดีที่ให้ผลตอบแทนสูง และใช้แนวทางเกษตรอินทรีย์หรือผลิตพืชปลอดสารพิษเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตรให้สูงขึ้นและลดต้นทุนการผลิต

6.1.1.2 เขตเกษตรก้าวหน้า

มีเนื้อที่ประมาณ 7,945 ไร่ หรือร้อยละ 56.40 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทาน ดินมีศักยภาพเหมาะสมปานกลางถึงสูงสำหรับปลูกพืชเศรษฐกิจทั่วไป เป็นการทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก จากสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน สามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดินออกเป็น 1 เขต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) เขตทำนา (หน่วยแผนที่ 3)

มีเนื้อที่ประมาณ 7,945 ไร่ หรือร้อยละ 56.40 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ทำนาโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมปานกลางสำหรับการปลูกข้าว ลักษณะดินเป็นดินเหนียวลึกมาก (ลึกมากกว่า 1.5 เมตร) มีการระบายน้ำเร็ว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ

ข้อเสนอแนะ

- (1) ปลูกข้าวนาปี ควรเลือกปลูกข้าวพันธุ์กลาง โดยจัดระยะเวลาเพาะปลูกให้เหมาะสมกับช่วงอายุการเก็บเกี่ยวของข้าว
- (2) ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพ และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 และการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสม
- (3) ขุดบ่อน้ำในไร่นา เพื่อแก้ปัญหาการขาดน้ำในช่วงการเพาะปลูกและใช้ประโยชน์สำหรับการเพาะปลูกพืชหลังการเก็บเกี่ยว
- (4) พัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ และควรเร่งรัดพัฒนาระบบชลประทาน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และเกษตรกรสามารถปลูกพืชครั้งที่สองได้

6.1.1.3 เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร

มีเนื้อที่ประมาณ 746 ไร่ หรือร้อยละ 5.30 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร เนื่องจากเป็นพื้นที่การเกษตรที่ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก รวมถึงทรัพยากรดินและที่ดินมีความเหมาะสมเล็กน้อยหรือไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจโดยทั่วไป เนื่องจากมีข้อจำกัดรุนแรง ซึ่งยากต่อการแก้ไขหรือต้องใช้เงินทุนสูง จากสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันสามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดิน ออกได้เป็น 1 เขต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) เขตปลูกไม้ผล (หน่วยแผนที่ 4) มีเนื้อที่ประมาณ 746 ไร่ หรือร้อยละ 5.30 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ปลูกไม้ผลโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก และดินมีศักยภาพเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกปลูกไม้ผล เนื่องจากการใช้ที่ดินผิดประเภท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกไม้ผลในดินลุ่มที่มีการระบายน้ำเลวหรือค่อนข้างเลว การใช้ที่ดินสำหรับปลูกไม้ผลในเขตนี้จึงมีข้อจำกัดที่เสี่ยงต่อการเกิดความเสียหายจากน้ำแข็ง

ข้อเสนอแนะ

- (1) ควรเป็นพื้นที่เป้าหมายในการเร่งรัดพัฒนา และแก้ปัญหาด้านการเกษตร
- (2) ถ้าเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินสำหรับปลูกไม้ผล จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดการแก้ไขปัญหาระบายน้ำของดิน เช่นการขุดร่องหรือขุดคูระบายน้ำ รวมทั้งการเพิ่มอินทรีย์วัตถุเพื่อปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินให้โปร่งหรือร่วนซุยเพื่อให้การระบายน้ำของดินดีขึ้น และควรเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน โดยการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับน้ำหมักชีวภาพ สูตรพด.2 และการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก
- (3) เพิ่มศักยภาพและลดความเสี่ยงในการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตนี้ ด้วยการในรูปแบบเกษตรผสมผสาน

6.1.1.4 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์ ประกอบด้วย

1) เขตเลี้ยงสัตว์น้ำ (หน่วยแผนที่ 5) มีเนื้อที่ประมาณ 83 ไร่ หรือร้อยละ 0.59 ของพื้นที่ทั้งตำบล

2) เขตเลี้ยงสัตว์ปีก (หน่วยแผนที่ 6) มีเนื้อที่ประมาณ 63 ไร่ หรือร้อยละ 0.45 ของพื้นที่ทั้งตำบล

6.1.2 เขตอุตสาหกรรม

6.1.2.1 เขตอุตสาหกรรม (หน่วยแผนที่ 7) มีเนื้อที่ประมาณ 28 ไร่ หรือร้อยละ 0.20 ของพื้นที่ทั้งตำบล

6.1.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

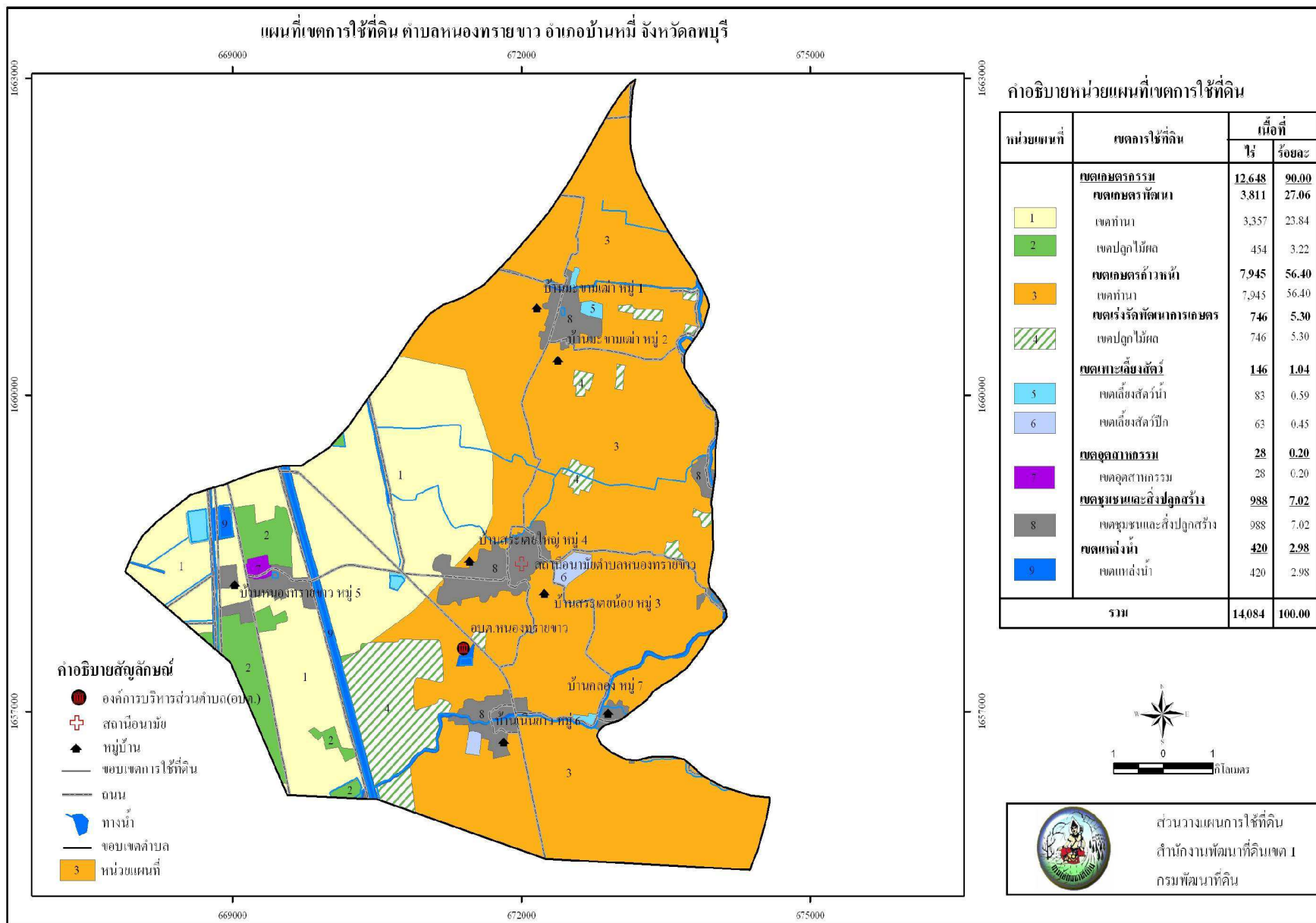
6.1.3.1 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (หน่วยแผนที่ 8) มีเนื้อที่ประมาณ 988 ไร่ หรือร้อยละ 7.02 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นพื้นที่หมู่บ้าน ถนน สถานที่ราชการต่างๆ เช่น วัด โรงเรียน และสถานีนอนามัย

6.1.4 เขตแหล่งน้ำ

6.1.4.1 เขตแหล่งน้ำ (หน่วยแผนที่ 9) มีเนื้อที่ประมาณ 420 ไร่ หรือร้อยละ 2.98 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่ของเขตนี้เป็นบริเวณแหล่งน้ำตามธรรมชาติ รวมถึงแหล่งน้ำผิวดินที่สร้างขึ้น เช่น อ่างเก็บน้ำ และบ่อน้ำในไร่นา เป็นต้น

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

หน่วยแผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	เขตเกษตรกรรม	12,648	90.00
	เขตเกษตรพัฒนา	3,811	27.06
1	เขตทำนา	3,357	23.84
2	เขตปลูกไม้ผล2	454	3.22
	เขตเกษตรกึ่งน้ำ	7,945	56.40
3	เขตทำนา	7,945	56.40
	เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร	746	5.30
4	เขตปลูกไม้ผล	746	5.30
	เขตเพาะเลี้ยงสัตว์	146	1.04
5	เขตเลี้ยงสัตว์น้ำ	83	0.59
6	เขตเลี้ยงสัตว์ปีก	63	0.45
	เขตอุตสาหกรรม	28	0.20
7	เขตอุตสาหกรรม	28	0.20
	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	988	7.02
8	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	988	7.02
	เขตแหล่งน้ำ	420	2.98
9	เขตแหล่งน้ำ	420	2.98
	รวม	14,084	100.00

รูปที่ 6-1 แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองทรายขาว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี